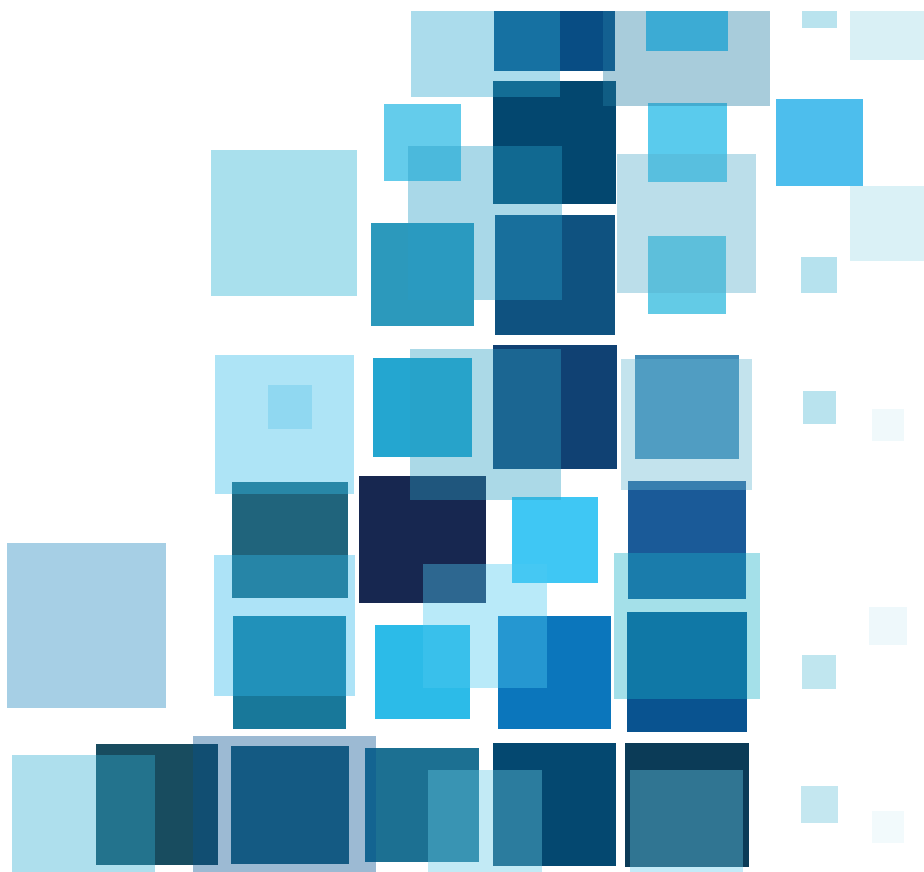


# **SMJERNICE I SILABUSI**

## **ZA PROVOĐENJE STUDENTSKE PRAKSE**

### **U BOSNI I HERCEGOVINI**



Projekat finansira  
Evropska unija



# Smjernice i silabusi za provođenje studentske prakse u Bosni i Hercegovini

---



Projekat finansira  
Evropska unija

**PRAVA**  
**ZASVE**

  
Udruženje građana  
**BUDUĆNOST**

Sarajevo, septembar 2020.

Naslov: Smjernice i silabusi za provođenje studentske prakse u Bosni i Hercegovini

Za izdavača: Udruženje Prava za sve i UG Budućnost

Autorica: Doc. dr Azra Branković

Tehnička obrada i dizajn: Adijata Bilanović

Ova publikacija je izrađena uz finansijsku podršku Evropske unije.  
Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost Udruženja Prava za sve i UG Budućnost i ne predstavlja  
nužno stajalište Evropske unije.

# SADRŽAJ

Uvod.....	1
Studentska praksa u nastavnom planu i programu.....	2
2.1 Pozicija studentske prakse u nastavnom planu i programu.....	2
2.2 Broj studentskih praksi u nastavnom planu i programu.....	2
Silabus studentske prakse.....	3
3.1 Mentor studentske prakse.....	3
3.2 Obaveznost studentske prakse.....	3
3.3 Preduslovi za obavljanje studentske prakse.....	4
3.4 Dužina trajanja studentske prakse.....	4
3.5 Vrijeme obavljanja studentske prakse.....	4
3.6 Priznavanje studentske prakse.....	4
3.7 Opis predmeta studentske prakse.....	5
3.8 Ciljevi učenja studentske prakse.....	5
3.9 Zadaci i ocjenjivanje.....	5
3.10 Norme akademskog integriteta i specijalne potrebe.....	6
3.11 Aneksi.....	6
Silabus studentske prakse za društvene nauke.....	8
Silabus studentske prakse za tehničke nauke.....	11
LISTA ANEKSA:.....	14
REFERENCE:.....	26



# UVOD

Cilj ove publikacije je da se urade smjernice za provođenje studentske prakse u Bosni i Hercegovini (BiH). Publikacija će se fokusirati na društvene i tehničke nauke, te će se u skladu sa tim predložiti silabusi za tehničke i društvene nauke. S obzirom na specifičnosti studentske prakse, ovi silabusi će imati anekse, koje ostali univerzitetski predmeti nemaju.

Publikacija se radi u okviru projekta “Studentskom praksom brže do posla” (projekt), finansiranog od strane Evropske Unije (EU) i odgovara na nedostatak provođenja studentske prakse kao obaveznog i redovnog nastavnog procesa na fakultetima/univerzitetima u BiH. Publikacija će pomoći i olakšati uvođenje redovnih studentskih praksi u sistem visokog obrazovanja u BiH, a prema EU standardima i omogućiti studentima da steknu obrazovanje koje im pruža praktične vještine potrebne na tržištu rada u BiH.

Ova stručna publikacija se naslanja na prethodno urađenu studiju u okviru istog projekta: “Studentska praksa u zemljama Evropske unije: Prijedlog modela za BiH” i temeljiće se na usvojenim prijedlozima modela studentske prakse koji su u ovoj studiji detaljno definisani za oba naučna smjera.

U cilju izrade publikacije izvršene su analize silabusa studentske prakse na univerzitetima u zemljama EU, kao i na nekim američkim univerzitetima. Takođe je izvršen pregled relevantnih zakona i drugih pravnih akata, koji se odnose na studentsku praksu, kao što su pravilnici pojedinih univerziteta u zemljama EU i u BiH. Analizirani su i silabusi studentske prakse na društvenim i tehničkim studijima na univerzitetima u BiH, tamo gdje postoje.

U izradi smjernica i silabusa vodilo se računa o zahtjevima studenata, profesora, poslovne zajednice, i strukovnih udruženja u BiH, prezentiranih na radionicama u okviru Projekta.

Predloženi silabusi su napravljeni vodeći računa o EU standardima i najboljim evropskim praksama. U publikaciji je objašnjeno zašto se opredjelilo za određena rješenja u silabusu. Međutim, često su date i druge opcije. Svaki univerzitet i fakultet ima svojih specifičnosti i ne može se očekivati da će predloženi silabusi odgovarati svim univerzitetima/fakultetima. Predložene silabuse treba shvatiti kao smjernice i prilagođavati ih specifičnostima pojedinih univerziteta/fakulteta.

## ***2. Studentska praksa u nastavnom planu i programu***

Nastavni plan i program (curriculum) definiše koji će se predmeti izučavati u toku studija na fakultetu. Predmeti se dijele na obavezne i izborne. Obavezne predmete student mora uzeti da bi završio fakultet, smatra se da je njihovo znanje neophodno za postizanje akademskog stepena, a izborne predmete student bira sam od ponuđenih predmeta u nastavnom planu i programu.

### ***2.1 Pozicija studentske prakse u nastavnom planu i programu***

Pitanje postojanja i obaveznosti studentske prakse se različito tretira u različitim zemljama. U nekim zemljama EU, kao što je Njemačka se smatra da je neophodno da studenti steknu radno iskustvo kroz praktičan rad u ustanovama, bolnicama, sudovima, kompanijama, te studentska praksa postoji na nivou srednje škole, univerziteta i magistarskog studija. U drugim zemljama, studentska praksa ne postoji u nastavnom planu i programu. Neke zemlje su se odlučile na opciju da studentska praksa postoji u okviru nastavnog plana i programa, ali ima status izbornog predmeta, što znači da je na studentu da se odluči hoće li imati studentsku praksu ili ne.

Neki fakulteti po svojoj prirodi zahtijevaju da studenti prođu studentsku praksu da bi završili fakultet. To je slučaj sa medicinom, stomatologijom, tehničkim naukama. Što se tiče društvenih nauka, mišljenja su do sada bila podijeljena. U posljednje vrijeme prevladava mišljenje da student treba obaviti studentsku praksu za vrijeme studiranja i u društvenim i prirodnim naukama.

Naše mišljenje je da studentska praksa treba biti formalno integrisana u nastavni plan i program. Većina studenata, profesora, poslodavaca i strukovnih udruženja podržava ovo stanovište.

### ***2.2 Broj studentskih praksi u nastavnom planu i programu***

Postoje različita mišljenja o broju studentskih praksi koje student treba obaviti za vrijeme studiranja. Prednosti studentske prakse su očite i višestruke. Student ima priliku da stečeno znanje primijeni u praksi. Student stiče neophodno radno iskustvo, koje poslodavci cijene prilikom zapošljavanja. Student također razvija i niz drugih sposobnosti koje može naučiti samo u radnom okruženju, uči se radnoj disciplini, te kako da komunicira sa kolegama, nadređenim, klijentima, eventualno drugim poslovnim saradnicima i sl. S tog stanovišta bilo bi dobro imati što je moguće više studentskih praksi. Postoje mišljenja da bi bilo dobro imati studentsku praksu na svakoj godini studija. Student koji studira internacionalni biznis npr. bi sigurno dosta naučio na studentskoj praksi na carini poslije druge godine, u špediterskoj organizaciji nakon treće godine i internacionalnom odijeljenju neke velike banke tokom četvrtne godine studiranja.

Međutim, u BiH nije lako naći studentsku praksu. Saradnja između akademske i poslovne zajednice nije toliko jaka da obezbijedi studentima dovoljan broj praksi. Na univerzitetima postoje odjeljena ili osobe, koje se tim bave, ali na većini ne postoji dovoljno kapaciteta da se tome ozbiljnije posveti. Pronalaženje prakse na većini univerziteta je odgovornost studenta.

Iako su prednosti studentske prakse neupitne, iz gore navedenih razloga, naš prijedlog je da u nastavnom planu i programu postoji jedna obavezna studentska praksa, što znači da je student u toku studiranja na fakultetu obavezan uraditi jednu praksu. Međutim, ukoliko fakultet ima dobru saradnju sa kompanijama, može u nastavnom planu predvidjeti i više studentskih praksi.



### **3. Silabus studentske prakse**

Silabus potiče iz latinskog jezika i znači opis predmeta.

Studentska praksa, kao i svaki drugi predmet na fakultetu treba imati svoj silabus. U silabusu studentske prakse su definisani slijedeći pojmovi: mentor (osoba odgovorna za studentsku praksu), obaveznost predmeta studentske prakse, preduslovi za obavljanje studentske prakse, dužina trajanja studentske prakse, vrijeme obavljanja studentske prakse, materijali potrebni za studentsku praksu, opis studentske prakse kao univerzitetskog predmeta (course description), ciljevi učenja studentske prakse (learning goals), trajanje studentske prakse, broj ECTS kredita za studentsku praksu, zadaci i ocjenjivanje (assignments and grading), očekivanja i odgovornosti studenta, standardi akademskog integriteta, studenti sa specijalnim potrebama. Ovaj silabus ima i anekse, koji nisu uobičajeni u ostalim univerzitetskim predmetima.

#### **3.1 Mentor studentske prakse**

U svakom silabusu je određen profesor koji izvodi dati predmet. Sastavni dio silabusa su svi podaci o profesoru koji su studentu neophodni, a to je ime profesora odgovornog za taj predmet, telefon, mail, kabinet i u kojim danima i satima je profesor u kabinetu, dostupan za rad sa studentima. U slučaju studentske prakse, situacija je komplikovanija, jer student treba dva mentora. Prvi mentor je profesor koji radi na fakultetu i koji nadzire studentsku praksu sa akademskog stanovišta. On je imenovan od strane dekana. Često se naziva i kordinator studentske prakse. On je osoba koja nosi taj predmet. On odobrava studentsku praksu u predloženoj kompaniji, usmjerava studenta, njemu se student obraća u slučaju bilo kakvih problema. On je odgovoran za kompletiranje studentske prakse, svih zadataka propisanih silabusom, provjeru svih dokumenata, te daje konačnu ocjenu studentske prakse. Drugi mentor je osoba koja radi u kompaniji u kojoj student obavlja studentsku praksu. On vodi studenta kroz radne zadatke u kompaniji, usmjerava, prati i ocjenjuje njegov napredak. On se naziva supervizor. Ova dva mentora moraju usko da sarađuju. Naš prijedlog je da se na početku silabusa studentske prakse stavi ime profesora odgovornog za studentsku praksu, a da se ime mentora koji radi u kompaniji (supervizora) stavi poslije u aneksu silabusa, gdje god je to neophodno.

#### **3.2 Obaveznost studentske prakse**

U okviru silabusa se treba odlučiti da li će studentska praksa imati status obaveznog ili izbornog predmeta. Naš prijedlog će biti da se u silabusu studentske prakse dodijeli status obaveznog predmeta i za društvene i za tehničke nauke. Postoji više razloga za to. Na radionicama održanim u sklopu Projekta, većina studenata, profesora i poslodavaca je podržala studentsku praksu. EU preporuke o kvalitetnoj studentskoj praksi preporučuju obaveznu studentsku praksu. Poslodavci često primaju samo one studente koji u nastavnom planu i programu imaju obaveznu studentsku praksu. Tako Vlada Federacije BiH u svojoj Uredbi o uslovima i načinu obavljanja studentske prakse u organima državne službe u Federaciji BiH<sup>1</sup>, navodi da studentsku praksu mogu obavljati studenti visokoobrazovnih institucija u kojima je studentska praksa obavezan dio nastavnog plana i programa.

<sup>1</sup> Službene novine Federacije BiH br. 14/15

### ***3.3 Preduslovi za obavljanje studentske prakse***

U svakom silabusu je neophodno utvrditi koji su to preduslovi za uzimanje određenog predmeta. To se odnosi na predmete koje student treba položiti da bi stekao znanja neophodna za savladavanje obično težeg i stručnijeg predmeta na višoj godini. U slučaju studentske prakse, kao obaveznog predmeta, mišljenja smo da studenti trebaju steći određena znanja iz oblasti koju studiraju prije nego što urade studentsku praksu. U tom smislu, naš prijedlog bi bio da se studentska praksa uzima na trećoj i četvrtoj godini studija, pošto je student uspješno završio dvije godine studiranja, t.j. četiri semestra.

### ***3.4 Dužina trajanja studentske prakse***

Dužina trajanja studentske prakse je različita u različitim zemljama EU i zavisi od nastavnog plana i programa. Studija navodi da studentska praksa varira od četiri sedmice na nekim institucijama u Sloveniji, do dva mjeseca u Francuskoj ili tri mjeseca u Njemačkoj. Najkraća studentska praksa je četiri sedmice. Najduža studentska praksa je šest mjeseci.

Naš prijedlog je da studentska praksa traje 150 sati za društvene nauke. Što se tiče tehničkih nauka, prijedlog je da studentska praksa traje 300 sati, s obzirom na potrebu studenata tehničkih nauka da imaju više prakse. Ovaj prijedlog je u skladu sa mišljenjima poslodavaca, profesora i studenata, iznijetih na radionicama u okviru Projekta. Također treba imati u vidu naprijed navedenu činjenicu da je teško naći studentsku praksu u BiH, pa bi insistiranje na većem broju sati umanjilo šanse studenata da pronađu studentsku praksu.

### ***3.5 Vrijeme obavljanja studentske prakse***

Postoje različita mišljenja kada student treba da obavi studentsku praksu. Najčešće se preferira obavljanje studentske prakse u ljetnim mjesecima. Argument za ovo je da je student za vrijeme akademske godine zauzet savladavanjem predmeta, te da nema vremena da se posveti studentskoj praksi, pa je najbolje da je odradi u toku raspusta kada nema drugih akademskih obaveza. Drugi argument za to je da je bolje da student mjesec dana za vrijeme ljeta posveti studentskoj praksi i ide svaki dan na posao po osam sati, kao i svi zaposleni u toj kompaniji ili instituciji. Mišljenja smo da vrijeme obavljanja studentske prakse treba ostaviti fleksibilno. Svaki univerzitet, fakultet i svaka kompanija ima svojih specifičnosti. Ako student, profesor i mentor u kompaniji zajednički zaključče da student može obaviti studentsku praksu u toku semestra, to treba i dopustiti.

### ***3.6 Priznavanje studentske prakse***

Studenti na univerzitetima u BiH u skladu sa Bolonjskim procesom dobivaju određeni broj ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System) kredita za svaki polozeni predmet. Studentska praksa kao obavezan predmet, a studenti koji uspješno završe studentsku praksu trebaju dobiti određeni broj kredita. Ne postoji tačno utvrđeni broj kredita za studentsku praksu na nivou EU. To zavisi od zemlje do zemlje, univerziteta, vremena koji student provede na praksi i sl. Naš prijedlog je da se studentskoj praksi dodijeli 6 ECTS kredita, ukoliko student provede na studentskoj praksi 150 sati, ili 12 ECTS kredita, ako student provede na studentskoj praksi 300 sati.

### 3.7 Opis predmeta studentske prakse

Sastavni dio svakog silabusa je opis predmeta (course description). To je kratak opis predmeta koji daje studentu bazična obavještenja o predmetu, pristupu, širini i primjenjivosti predmeta. U slučaju studentske prakse, opis predmeta bi bio:

Studentska praksa omogućuje da student primijeni znanja i vještine koje je stekao na fakultetu u radnom okruženju, te na taj način olakša studentu ulazak u profesionalni život. Studentska praksa će omogućiti studentu da razvije odnose na radnom mjestu sa kolegama, nadređenim, partnerima kompanije ili institucije, klijentima koji mogu dolaziti iz različitih zemalja i iz različitog društvenog, kulturnog i jezičkog okruženja. Student će se naučiti timskom radu i radnoj disciplini u radnom okruženju. Student će također izgraditi profesionalnu mrežu svojih kontakata. Po završetku studentske prakse steći će radno iskustvo i neophodne sposobnosti koje će mu pomoći pri zapošljavanju.

### 3.8 Ciljevi učenja studentske prakse

Ciljevima učenja se definiše u silabusu, na početku semestra, šta će student biti u stanju da radi poslije završetka određenog predmeta.

U slučaju studentske prakse u oblasti društvenih nauka ciljevi učenja su slijedeći:

Student će nakon završetka studentske prakse:

- » Steći praktično iskustvo u radnom okruženju
- » Steći znanja iz oblasti u kojoj se praksa radi
- » Primijeniti znanja i sposobnosti naučene na fakultetu u radnom okruženju
- » Definisati bolje svoje profesionalne ciljeve
- » Steći iskustvo kako se ponaša u radnom okruženju
- » Razviti vještine oralne i pisane komunikacije
- » Identificirati područja svoga daljeg razvoja

U slučaju studentske prakse u oblasti tehničkih nauka, npr. u oblasti informacionih tehnologija ciljevi učenja su slijedeći:

- » Steći praktično iskustvo iz oblasti kompjuterskih nauka i informacionih tehnologija na bazičnom nivou u radnom okruženju
- » Povećati znanje u oblasti upravljanja bazama podataka, programiranja i upravljanja sistemima
- » Steći iskustvo kako se ponaša u radnom okruženju
- » Primijeniti znanja i sposobnosti naučene na fakultetu u radnom okruženju

### 3.9 Zadaci i ocjenjivanje

Sastavni dio svakoga silabusa su zadaci koje student treba uraditi da bi dobio finalnu ocjenu. Na većini fakulteta finalna ocjena se sastoji od četiri do pet komponenti, t.j. zadataka koji se posebno evaluiraju i boduju. To su obično finalni ispit, ispit u sredini semestra, kvizovi, projekti, prezentacije, case study i sl. U slučaju studentske prakse, situacija je komplikovanija. Postavlja se pitanje kako mjeriti uspjeh studenta na studentskoj praksi. Postoje dva mišljenja.

Prvo je da se studentu, ako je uspješno završio studentsku praksu da ocjena „prošao“ ili „zadovoljava“. Drugo je da se pojedini zadaci u okviru studentske prakse boduju i student dobiva na kraju konačnu ocjenu.

Prema EU Preporukama, u programima prakse koja se provodi u kompanijama, praksa bi trebala da se temelji na pisanom sporazumu sklopljenom prije započinjanja prakse između studenta i pružaoca prakse. Ovaj zadatak se može bodovati. Postoje prakse i mišljenja da bi trebalo napraviti i pisani sporazum između univerziteta i poslodavca, ili čak i tripartitetni sporazum, te vrlo detaljno definisati prava i obaveze svih uključenih strana.

Po završetku studentske prakse, student je dužan da preda finalni izvještaj o studentskoj praksi. Izvještaj se sastoji od uvodnog dijela gdje se opisuju razlozi za odabir baš te kompanije, informacije o poziciji, poslovima studenta, kompaniji, mišljenja studenta da li su ispunjeni ciljevi učenja, te kritičkog osvrt na obavljene zadatke i koristi koje je student ostvario. Izvještaj bi trebao biti oko 12 do 15 strana i pisan u skladu sa akademskim normama pisanja. To je ekvivalent finalnog ispita i ako se fakultet odluči za bodovanje, ovom zadatku bi trebalo dodijeliti najveći broj bodova. Neki fakulteti traže da student uradi prezentaciju finalnog izvještaja o studentskoj praksi i za to se dodjeljuje određeni dio bodova. Također je korisno da student u svoju biografiju odmah stavi studentsku praksu, pošto se to smatra radnim iskustvom, koje poslodavci cijene. To se također može bodovati. Pojedini fakulteti traže da student uradi izvještaj na sredini studentske prakse, što odgovara ispitu na sredini semestra.

Obavezan dio studentske prakse je evaulacija studentske prakse od strane kompanije i evaulacija studentske prakse od strane studenta. Student također predaje i verifikaciju radnog vremena te aktivnosti koje je izvršio u kompaniji/instituciji. Sve ove komponente se mogu bodovati.

Većina univerziteta u BiH koji imaju silabus studentske prakse ne predviđa bodovanje, nego se ocjenjuje sa zadovoljava/ne zadovoljava ili prošao/nije prošao, tako da ćemo i mi predložiti takvo rješenje u silabusu.

### ***3.10 Norme akademskog integriteta i specijalne potrebe***

Svaki silabus sadrži norme ponašanja studenta, odnosno u ovom slučaju šta se očekuje od studenta za vrijeme obavljanja studentske prakse. Student se treba pridržavati etičkih principa, u slučaju studentske prakse, to se odnosi i na fakultet i na kompaniju. Silabus također predviđa kazne za studente koji povrijede etičke standarde.

U okviru svakog silabusa, u zadnje vrijeme, postoje odredbe koje se odnose na studente sa specijalnim potrebama (kronične bolesti, invaliditet i sl.). Univerzitet i poslodavac trebaju omogućiti okruženje u kojem će se omogućiti studentima sa specijalnim potrebama da pohađaju fakultet i studentsku praksu u kompaniji.

### ***3.11 Aneksi***

Silabus studentske prakse s obzirom na svoje specifičnosti, ima i anekse. Broj aneksa varira u zavisnosti od univerziteta. Smatramo da slijedeći aneksi moraju biti sastavni dio svakog silabusa studentske prakse:

- » Sporazum o studentskoj praksi između poslodavca i studenta
- » Verifikacija svih aktivnosti obavljenjih za vrijeme studentske prakse i utrošenog vremena
- » Evaluacija studenta na praksi od strane supervizora, koja se dostavlja u zapečaćenoj koverti
- » Evaluacija studentske prakse od strane studenta
- » Finalni izvještaj o studentskoj praksi
- » Certifikat o studentskoj praksi, koji će student imati u svom portfoliju i slati poslodavcima prilikom prijave na konkurs.

# Silabus studentske prakse za društvene nauke

## Naziv fakulteta Naziv univerziteta Semestar i akademska godina

---

<b>Profesor:</b>	Ime profesora zaduženog za studentsku praksu
<b>Kabinet:</b>	Broj kabineta profesora zaduženog za studentsku praksu
<b>Telefon:</b>	Telefon profesora zaduženog za studentsku praksu na fakultetu
<b>Email:</b>	Email profesora zaduženog za studentsku praksu
<b>Termin konsultacija:</b>	Dani i sati kada je profesor dostupan za konsultacije

---

<b>Šifra predmeta:</b>	SPD 300 (na primijer)
<b>Nivo:</b>	Dodiplomski studij
<b>Godina:</b>	Treća ili Četvrta
<b>Semestar:</b>	Predmet se može uzimati od petog semestra
<b>Obaveznost predmeta:</b>	Obavezan
<b>Potrebni materijali:</b>	Pravilnik o studentskoj praksi
<b>Preduslovi:</b>	Student mora završiti dvije godine studiranja i registrirati predmet

---

### OPIS PREDMETA:

Studentska praksa omogućuje da student primijeni znanja i vještine koje je stekao na fakultetu u radnom okruženju, te na taj način olakša studentu ulazak u profesionalni život. Studentska praksa će omogućiti studentu da razvije odnose na radnom mjestu sa kolegama, nadređenim, partnerima kompanije ili institucije, klijentima koji mogu dolaziti iz različitih zemalja i iz različitog društvenog, kulturnog i jezičkog okruženja. Student će se naučiti timskom radu i radnoj disciplini u radnom okruženju. Student će također izgraditi profesionalnu mrežu svojih kontakata. Student će po završetku studentske prakse steći radno iskustvo i neophodne sposobnosti koje će mu pomoći pri zapošljavanju.

## **CILJEVI UČENJA:**

Student će nakon završetka studentske prakse:

- » Steći praktično iskustvo u radnom okruženju
- » Steći znanja iz oblasti u kojoj se praksa radi
- » Primijeniti znanja i sposobnosti naučene na fakultetu u radnom okruženju
- » Definirati bolje svoje profesionalne ciljeve
- » Steći iskustvo kako se ponaša u radnom okruženju
- » Razviti vještine verbalne i pisane komunikacije
- » Identificirati područja svoga daljeg razvoja

## **BROJ SATI I KREDITA:**

Student treba da kompletira slijedeći broj sati da bi ostvario određeni broj ECTS kredita za Predmet studentske prakse:

6 ECTS kredita = 150 radnih sati

## **ZADACI**

- » Potpisan sporazum o studentskoj praksi
- » Evaluacija studentske prakse od strane poslodavca
- » Evaluacija studentske prakse od strane studenta
- » Finalni izvještaj o studentskoj praksi
- » Presentacija finalnog izvještaja

## **OCJENJIVANJE:**

Studentska praksa će biti ocijenjena sa zadovoljava/ ne zadovoljava

## **OČEKIVANJA:**

Od studenta se očekuje slijedeće:

1. Dolazak na posao na vrijeme i rad puno radno vrijeme ili kako je već dogovoreno sa poslodavcem
2. Profesionalno ponašanje na radnom mjestu, uključujući i profesionalno odjevanje
3. Na vrijeme da iskomunicira sve primjedbe sa supervizorom ili mentorom na fakultetu
4. Pokaže entuzijazam za ono što radi, postavlja pitanja i preuzima inicijativu gdje je to opravdano
5. Završi i preda sve zadatke na vrijeme, poštujući rokove
6. Redovno se sastaje sa mentorom na fakultetu
7. Vodi računa i raportira tačan broj sati koje je proveo na studentskoj praksi

**ETIČKI STANDARDI:**

Student je dužan da se pridržava etičkih standarda univerziteta i poslodavca. Najmanja kazna za povredu etičkih principa će biti nezadovoljavajuća ocjena iz studentske prakse.

**SPECIJALNE POTREBE:**

Ukoliko student ima specijalne potrebe (hronična bolest, invaliditet i sl., dužan je o tome obavijestiti mentora i supervizora što je moguće prije.



# Silabus studentske prakse za tehničke nauke

## Naziv fakulteta Naziv univerziteta Semestar i akademska godina

---

<b>Profesor:</b>	Ime profesora zaduženog za studentsku praksu
<b>Kabinet:</b>	Broj kabineta profesora zaduženog za studentsku praksu
<b>Telefon:</b>	Telefon profesora zaduženog za studentsku praksu na fakultetu
<b>Email:</b>	Email profesora zaduženog za studentsku praksu
<b>Termin konsultacija:</b>	Dani i sati kada je profesor dostupan za konsultacije

---

<b>Šifra predmeta:</b>	SPT 300 (na primijer)
<b>Nivo:</b>	Dodiplomski studij
<b>Godina:</b>	Treća ili Četvrta
<b>Semestar:</b>	Predmet se može uzimati od petog semestra
<b>Obaveznost predmeta:</b>	Obavezan
<b>Potrebni materijali:</b>	Pravilnik o studentskoj praksi
<b>Preduslovi:</b>	Student mora završiti dvije godine studiranja i registrirati predmet

---

### OPIS PREDMETA:

Studentska praksa omogućuje da student primijeni tehnička znanja i vještine koje je stekao na fakultetu u radnom okruženju iz oblasti tehničkih nauka, te na taj način olakša studentu ulazak u profesionalni život. Studentska praksa će omogućiti studentu da razvije odnose na radnom mjestu sa kolegama, nadređenim, partnerima kompanije ili institucije, klijentima koji mogu

dolaziti iz različitih zemalja i iz različitog društvenog, kulturnog i jezičkog okruženja. Student će se naučiti timskom radu i radnoj discipline u profesionalnom tehničkom okruženju. Student će također izgraditi profesionalnu mrežu svojih kontakata. Student će po završetku studentske prakse steći radno iskustvo i neophodne sposobnosti koje će mu pomoći pri zapošljavanju.

### **CILJEVI UČENJA:**

Student će nakon završetka studentske prakse:

- » Steći praktično iskustvo iz oblasti tehničkih ili kompjuterskih nauka ili informacionih tehnologija na bazičnom nivou u radnom okruženju
- » Povećati znanje u oblasti upravljanja bazama podataka, programiranja i upravljanja sistemima
- » Primijeniti znanja i sposobnosti naučene na tehničkom fakultetu u radnom okruženju
- » Definisati bolje svoje profesionalne ciljeve
- » Steći iskustvo kako se ponaša u radnom okruženju
- » Razviti vještine verbalne i pisane komunikacije
- » Identificirati područja svoga daljeg razvoja

### **BROJ SATI I KREDITA:**

Student tehničkih nauka treba da kompletira slijedeći broj sati da bi ostvario određeni broj ECTS kredita za Predmet studentske prakse:

12 ECTS kredita = 300 radnih sati

### **ZADACI**

- » Potpisan sporazum o studentskoj praksi
- » Evaluacija studentske prakse od strane poslodavca
- » Evaluacija studentske prakse od strane studenta
- » Finalni izvještaj o studentskoj praksi
- » Prezentacija finalnog izvještaja

### **OCJENJIVANJE:**

Studentska praksa će biti ocijenjena sa zadovoljava/ ne zadovoljava

### **OČEKIVANJA:**

Od studenta se očekuje slijedeće:

1. Dolazak na posao na vrijeme i rad puno radno vrijeme ili kako je već dogovoreno sa poslodavcem
2. Profesionalno ponašanje na radnom mjestu, uključujući i profesionalno odjevanje

3. Na vrijeme da iskomunicira sve primjedbe sa supervizorom ili mentorom na fakultetu
4. Pokaže entuzijazam za ono što radi, postavlja pitanja i preuzima inicijativu gdje je to opravdano
5. Završi i preda sve zadatke na vrijeme, poštujući rokove
6. Redovno se sastaje sa mentorom na fakultetu
7. Vodi računa i raportira tačan broj sati koje je proveo na studentskoj praksi

#### **ETIČKI STANDARDI:**

Student je dužan da se pridržava etičkih standarda univerziteta i poslodavca. Najmanja kazna za povredu etičkih principa će biti nezadovoljavajuća ocjena iz studentske prakse.

#### **SPECIJALNE POTREBE:**

Ukoliko student ima specijalne potrebe (hronična bolest, invaliditet i sl., dužan je o tome obavijestiti mentora i supervizora što je moguće prije.

## LISTA ANEKSA:

ANEKS I: SPORAZUM O STUDENTSKOJ PRAKSI

ANEKS II: AKTIVNOSTI OBAVLJENE ZA VRIJEME STUDENTSKE PRAKSE

ANEKS III: EVALUACIJA STUDENTA NA PRAKSI OD STRANE SUPERVIZORA

ANEKS IV: EVALUACIJA STUDENTSKE PRAKSE OD STRANE STUDENTA

ANEKS V: FINALNI IZVJEŠTAJ O STUDENTSKOJ PRAKSI (ZAHTJEVI I STRUKTURA)

ANEKS VI: CERTIFIKAT O STUDENTSKOJ PRAKSI

## SPORAZUM O STUDENTSKOJ PRAKSI

*Cilj ovoga sporazuma je da osigura da studentska praksa bude produktivna i korisna za obadvije strane. Student na praksi će dobiti kredite poslije završene prakse i predatog izvještaja o studentskoj praksi. Ovaj sporazum reguliše obaveze studenta na studentskoj praksi i kompanije/organizacije u kojoj student obavlja studentsku praksu.*

### Informacije o studentu

Ime \_\_\_\_\_ Fakultet \_\_\_\_\_

Email \_\_\_\_\_ Akademska godina/Semestar \_\_\_\_\_

Telefon \_\_\_\_\_ Početak i Završetak prakse \_\_\_\_\_

Naziv organizacije \_\_\_\_\_ Odjeljenje \_\_\_\_\_

Ime supervizora \_\_\_\_\_ Titula supervizora \_\_\_\_\_

Telefon \_\_\_\_\_ Email \_\_\_\_\_

Adresa \_\_\_\_\_

*Supervizor će biti odgovoran za:*

- A. Vođenje i nadzor studenta za vrijeme studentske prakse;*
- B. Davanje komentara, savjeta, sugestija kada je potrebno;*
- C. Kompletiranje pismene evaluacije na kraju studentske prakse.*

*Student na praksi je odgovoran:*

- A. Poštovanje svih administrativnih pravila, politika, rasporeda i praksi svoga fakulteta/univerziteta;*
- B. Poštovanje svih administrativnih pravila, politika, rasporeda i praksi kompanije ili institucije gdje obavlja praksu;*
- C. Poštovanje svih etičkih pravila na fakultetu i u kompaniji.*

*Supervizor ima pravo da prekine studentsku praksu, ako zaključi da profesionalni rad studenta na praksi ne zadovoljava standarde koji su postavljeni u toj kompaniji.*

*Supervizor ima takođe pravo da prekine praksu, ako se student na praksi ne pridržava pravilnika, pravila i politika te kompanije, te se ne ponaša u skladu sa prihvaćenim etičkim pravilima, ili ih eventualno naruši.*

***Sporazum stupa na snagu kada ga potpišu sve zainteresovane strane.***

Datum: \_\_\_\_\_

*Supervizor*

Datum: \_\_\_\_\_

*Student na Praksi*

Datum: \_\_\_\_\_

*Mentor-Profesor zadužen za studentsku praksu*



### **EVALUACIJA STUDENTA NA PRAKSI OD STRANE SUPERVIZORA**

*Molimo Vas da popunite ovaj formular o studentskoj praksi, kako bi naši studenti dobili povratnu informaciju o svome radu u vašoj kompaniji/instituciji i kako bi naš fakultet/univerzitet dobio informaciju kako naši studenti primijenjuju stečena znanja u praksi. Hvala unaprijed na izdvojenom vremenu.*

Ime studenta: \_\_\_\_\_

Supervisor: \_\_\_\_\_

Semestar: \_\_\_\_\_

Datum: \_\_\_\_\_

Molim Vas da ocijenite rad studenta na studentskoj praksi upotrebljavajući ocjene od 1 do 5, s tim da je 1 najlošija, a 5 najbolja ocjena :

- » Ukupna ocijena rada studenta na praksi
- » Upotreba vremena (da li student upravlja radnim vremenom efektivno i efikasno i da li je u stanju da planira)
- » Sposobnost slušanja i razumijevanja zahtjeva
- » Konceptualne sposobnosti (razumijevanje organizacije i njenih procedura)
- » Analitičke sposobnosti (sposobnost analiziranja situacije i na osnovu toga dolaženje do rješenja)
- » Sposobnost održavanja dobrih međuljudskih odnosa, formalnih i neformalnih, uključujući i rad u timu.
- » Rješavanje problema/ kritičko mišljenje
- » Kvalitet usmene komunikacije, struktura ideja, jasnoća ideja, sposobnost da se izrazi vlastito mišljenje i ideje
- » Kvalitet pismene komunikacije, da li su ideje izražene jasno i koncizno
- » Prisustvo na radnom mjestu, redovnost dolazaka, tačnost, uključenost u rad, motivacija, proaktivnost, pouzdanost



*SUPERVIZOROVA EVALUACIJA - NASTAVAK*

Da li je student zadovoljio ciljeve studentske prakse?

Koje je sposobnosti student razvio za vrijeme prakse?

Koji su studentovi primarni kvaliteti?

Šta biste preporučili da se poboljša kod studenta?

Ostali komentari

*Ime Supervizora:* \_\_\_\_\_

*Titula supervizora :* \_\_\_\_\_

*Potpis supervizora* \_\_\_\_\_ *Datum:* \_\_\_\_\_

## ANEKS IV:

### EVALUACIJA STUDENTSKE PRAKSE OD STRANE STUDENTA

#### Informacije o studentu

Ime i prezime \_\_\_\_\_ Fakultet \_\_\_\_\_

Email \_\_\_\_\_ Telefon \_\_\_\_\_

Kompanija \_\_\_\_\_

Adresa \_\_\_\_\_

Ime supervizora \_\_\_\_\_ Email \_\_\_\_\_

Početak prakse \_\_\_\_\_ Kraj prakse \_\_\_\_\_

Molim Vas da ocijenite kvalitet Vaše studentske prakse upotrebljavajući slijedeću skalu:  
1=Nikako se ne slažem; 2=Ne slažem se; 3=Ne znam; 4=Slražem se; 5= Potpuno se slažem

Zaposleni u kompaniji su se odnosili prema studentu sa uvažavanjem

Posao koji sam radio/la je bio kreativan i stimulirajući

Dobio/la sam adekvatan trening i objašnjenja

Dobio/la sam neophodnu opremu za obavljanje posla (kancelariju, kompjuter, materijale.)

Imao/la sam redovne sastanke sa mojim supervizorom od koga sam dobio/la konstruktivne savjete i povratne informacije

Osjećam da sam poslije završene prakse bolje pripremljen/a za moj budući posao.

Studentska praksa mi je dala bolji uvid u moju buduću karijeru

Koje biste preporuke dali vašem poslodavcu ili kompaniji?

Na koji način je studentska praksa stimulisala vaš interes za područje rada kompanije?

Koja bi poboljšanja, novi predmeti ili nova iskustva po Vašem mišljenju bila potrebna da se poboljša vaša spremnost za vaš budući posao?

Ostali komentari

Potpis studenta \_\_\_\_\_ Datum: \_\_\_\_\_

## ANEKS V:

# FINALNI IZVJEŠTAJ O STUDENTSKOJ PRAKSI ZAHTJEVI I STRUKTURA

*Naziv organizacije:*

*Odjeljenje/Jedinica:*

*Ime i prezime studenta:*

*Ime i prezime supervizora:*

*Titula:*

*E-mail:*

*Trajanje prakse:*

*Od:*

*Do:*

## FINALNI IZVJEŠTAJ O STUDENTSKOJ PRAKSI

- » Abstrakt (kratak sažetak najvažnijih stvari u dokumentu)
- » Sadržaj

### 1. Dio

- » Uvod
- » Zaduženja i odgovornosti
- » Komentari na zaduženja

### 2. Dio

- » Radno iskustvo
- » Pozitivne i negativne strane
- » Očekivanja studenta
- » Koristi od studentske prakse

### 3. Dio

- » Zaključak
- » Preporuke

### Tehnički zahtjevi

- » Minimum 12 stranica, Maksimum 15 stranica.
- » Font i veličina : Times new Roman 12
- » Razmak između linija:1.5
- » Staviti broj stranice u desni donji ugao
- » Upotrebljavati jedan od poznatih referencinog sistema (APA, Harvard)
- » Voditi računa o slovima i gramatičkim greskama

Ime supervizora \_\_\_\_\_

Potpis \_\_\_\_\_

Datum \_\_\_\_\_

Ime studenta \_\_\_\_\_

Potpis \_\_\_\_\_

Datum \_\_\_\_\_

## ANEKS VI:

### *Certifikat o Studentskoj praksi*

Datum: \_\_\_\_\_

Ime \_\_\_\_\_

Prezime \_\_\_\_\_

Fakultet/Program \_\_\_\_\_

*Ovim certifikatom potvrđujemo da je student uspješno završio studentsku praksu u trajanju od 150 sati u periodu \_\_\_\_\_ u kompaniji/instituciji \_\_\_\_\_.*

\_\_\_\_\_  
Za Univerzitet/Fakultet

Profesor zadužen za studentsku praksu

\_\_\_\_\_  
Za kompaniju

Supervizor Studentske prakse

## REFERENCE

Branković, N. (2020). Studentska praksa u zemljama Evropske unije. Prijedlog modela za Bosnu i Hercegovinu. Sarajevo: Udruženje Prava za sve i UG Budućnost

Danish Agency for International Education. (2020). Higher education in Denmark Dostupno na: <http://en.iu.dk/education-in-denmark/the-danish-education-system/higher-education>.  
Pristupljeno 26. Juli 2020.

European Commission. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion. (2012). Study on a comprehensive overview on traineeship arrangements in member states. Luxembourg: Publications Office of the European Union

Frederic Community College. (2020). Internship Course Syllabus. Dostupno na: <https://www.frederick.edu/current-students/internship.aspx> . Pristupljeno 30. juli 2020.

Geneva School Of Diplomacy. (2020). Internship Syllabus. Dostupno na: <https://genevadiplomacy.ch/> . Pristupljeno 29. Juli 2020 .

International University Sarajevo. (2020). Employer/Supervisor Internship Evaluation Form. Dostupno na: <https://scc.ius.edu.ba/content/important-documents>. Pristupljeno 28. Juli 2020.

Pellissippi State Community College. (2020). Internship In Computer Information Technology. Dostupno na <http://www.pstcc.edu/curriculum/master-syllabi/1314/csit/index.php>. Pristupljeno 29. Juli 2020.

Službene novine Federacije BiH br. 14/15. (2015). Uredba o uslovima i načinu obavljanja studentske prakse u organima državne službe u Federaciji BiH. Mostar: Službene novine Federacije BiH br. 14/15, str. 14-15

Sveučilište / Univerzitet „Vitez“. (2020). Ferijalna Praksa. Dostupno na: <https://unvi.edu.ba/fpe/syllabus/ferijalna%20praksa.htm>. Pristupljeno 30. Juli 2020.

University of Vienna. (2020). Erasmus + traineeships. Dostupno na: <https://international.univie.ac.at/en/student-mobility/outgoing-students/erasmus-traineeships/>. Pristupljeno 28. juli 2020.

Universität Wien. Fakultät für Wirtschaftswissenschaften Anerkennung von Praktika BW & IBW. (2020). Dostupno na: <https://wirtschaftswissenschaften.univie.ac.at/service/international-support/praktikum/>. Pristupljeno 27. juli 2020.

University of Vienna. (2020). Types of traineeship. Dostupno na: <https://international.univie.ac.at/en/student-mobility/outgoing-students/erasmus-traineeships/types-of-traineeship/>. Pristupljeno 28. juli 2020.

Universität Wien. Institut für Politikwissenschaft. (2020). Praktikum. Dostupno na: <https://politikwissenschaft.univie.ac.at/studium/bachelorstudium/studienverlauf/praktikum/>. Pristupljeno 27. juli 2020.

Universität Wien. Studium Lehrer\*innenbildung. (2020). Praktikum. Dostupno na: <https://ssc-lehrerinnenbildung.univie.ac.at/ssc-lehrerinnenbildung/praktikum/masterstudium/>. Pristupljeno 27. juli 2020.





**STUDENTSKOM**  
**PRAKSOM**  
**BRZE DO POSLA**

**PRAVA**  
**ZA SV=**

  
Udruženje građana  
**BUDUĆNOST**

